

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte om over de brief van de Staatssecretaris van Financiën d.d. 28 mei 2014 over de evaluatie van de accijnsverhoging op diesel en LPG, enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
Van Nieuwenhuizen-Wijbenga

De griffier van de commissie,
Berck

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Financiën. De leden van de VVD-fractie vinden het belangrijk dat deze fiscale maatregel zo snel mogelijk is geëvalueerd en er in kaart wordt gebracht welke economische problemen er spelen in grensstreken.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de problemen in de grensstreken breder en verder reiken dan alleen de laatste accijnsverhoging op diesel en LPG door de regionale economische ontwikkelingen en het feit dat er een langjarige trend van dalende afzet in de grensstreken is. Kan de Staatssecretaris deze regionale economische ontwikkelingen en andere ontwikkelingen in de grensstreken nader toelichten en verduidelijken? Welke andere ontwikkelingen in de grensstreken leiden tot verlies van werkgelegenheid of andere economische problemen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie van de accijnsverhoging op diesel en LPG. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de Staatssecretaris als toelichting op de trendmatige daling van de LPG-verkopen aangeeft dat een steeds kleiner aantal auto's op LPG rijdt. Deze leden vragen welk percentage van het Nederlandse wagenpark momenteel nog op LPG rijdt en hoe dit percentage zich naar verwachting zal ontwikkelen in de komende tien jaar? Daarnaast zijn de accijnsinkomsten voor diesel en LPG in het eerste kwartaal van 2014 gecorrigeerd voor eenmalige effecten zoals «te late betalingen door enkele belastingplichtigen». De leden van de PvdA-fractie vragen de Staatssecretaris toe te lichten wat de achtergrond is van deze te late betalingen en of de omvang hiervan (voor lichte oliën en overige minerale oliën gezamenlijk € 100 miljoen) gebruikelijk is? De leden van de PvdA-fractie merken op dat, hoewel het kabinet op basis van de evaluatie geen maatregelen treft ten aanzien van de accijns, zij ook aangeeft niet de ogen te willen sluiten voor «problemen in de grensstreek». Daarnaast geeft de Staatssecretaris aan dat de trendmatig dalende afzet van brandstoffen in de directe grensstreek «zou kunnen samenhangen met verschillen in regionale economische ontwikkelingen». Genoemde leden maken zich grote zorgen over de werkgelegenheid in de grensstreek en vragen de Staatssecretaris of hij deze zorgen deelt en wat de Staatssecretaris hieraan voornemens is te doen? Welke concrete maatregelen zullen worden genomen om de leefbaarheid in de grensstreek op peil te houden? De leden van de PvdA-fractie hebben hiertoe eerder dit jaar een initiatiefnota «regionale verschillen»¹ gepresenteerd, waarin 51 suggesties staan waaruit geput kan worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris waarin de accijnsverhoging op diesel en LPG wordt geëvalueerd. Deze leden hebben de volgende vragen over de evaluatie.

¹ <http://www.pvda.nl/data/sitemanagement/media/2014-3/Initiatiefnota%20Regionale%20Verschillen%20Albert%20de%20Vries.pdf>

De leden lezen in de brief dat de Staatssecretaris met het CBS geconstateerd heeft dat de gebruikte dataset van het tweede deel van het onderzoek, dat zich specifiek richt op de grensstreek, geen aselechte steekproef genoemd kan worden, waardoor niet met zekerheid gesteld kan worden dat de uitkomsten representatief zijn voor alle tankstations. Tegelijkertijd wordt vermeld dat op basis van de door de oliemaatschappijen verstrekte gegevens (die het hele land bestrijken) de Staatssecretaris in staat gesteld wordt om (geanonimiseerde) uitspraken te doen over de volumes in de grensstreek. Hoe verhouden deze twee uitspraken zich tot elkaar? Voor welke tankstations is het onderzoek wel representatief?

In de bijlage wordt vermeld dat de Staatssecretaris ervoor gekozen heeft om geen aselechte steekproef op te zetten en uit te voeren vanwege de afweging van snelheid en betrouwbaarheid. De Staatssecretaris heeft zes weken nodig gehad om de gevolgen van de accijnsverhoging voor de omzetcijfers uit het eerste kwartaal te kunnen analyseren. Diverse brancheorganisaties waren in staat om door middel van onderzoek onder pomphouders de gevolgen van het kabinetsbeleid voor tankstations in de grensstreek te berekenen. Kan de Staatssecretaris nader toelichten waarom het niet mogelijk is gebleken om een aselechte steekproef te houden? Kan de Staatssecretaris tevens motiveren waarom de onderzoeken van de brancheorganisaties niet betrokken zijn in het onderzoek?

De daling van de brandstofverkoop in de grensstreek zou niet in het eerste kwartaal van dit jaar zijn ontstaan, zo lezen de leden in de evaluatie. Sinds het laatste kwartaal van 2012 dalen de brandstofverkoop in de grensstreek harder dan in heel Nederland. Welke verklaring kan de Staatssecretaris hiervoor geven? Kan de Staatssecretaris aangeven in hoeverre er sprake is geweest van een anticipatie-effect in aanloop naar de accijnsverhoging?

In de bijlage wordt ook melding gemaakt van gestegen inkomsten van bepaalde tankstations in de grensstreek. Kan de Staatssecretaris aangeven om welke tankstations het gaat (bemand, onbemand, snelweg)? Heeft de Staatssecretaris een verklaring voor deze stijgingen? Tankstations met een shop zouden een gunstiger ontwikkeling laten zien in de verkoop van benzine, diesel en LPG, zo lezen de leden in de bijlage. Kan de Staatssecretaris aangeven in hoeverre dit ook geldt voor pomphouders in de grensstreek?

In de bijlage staat dat van de leveringen aan tussenhandelaren niet bekend is aan welk tankstation is geleverd, en dat de leveringen daarom niet zijn meegenomen in de analyse, zo vernemen de leden van de SP-fractie. Veel pompstations in de grensstreek zijn echter klant bij de tussenhandelaar. Is de Staatssecretaris van mening dat deel twee van het onderzoek, gegeven deze overweging, een representatief beeld geeft van het effect van de accijnsverhoging voor de grensstreek? Zo nee, is de Staatssecretaris alsnog bereid om onderzoek te doen naar de leveringen aan tussenhandelaren? In hoeverre is de uitspraak die de Staatssecretaris doet in de bijlage, namelijk dat de geleverde liters door de oliemaatschappijen aan de tankstations per tijdvak nagenoeg overeenkomen met de verkochte liters door de tankstations, houdbaar als er rekening gehouden wordt met het feit dat veel pompstations in de grensstreek klant zijn bij tussenhandelaren?

In de evaluatie van de accijnsverhoging is geen onderzoek gedaan naar de gedwongen ontslagen van personeel en oproepkrachten in dienst bij pompstations in de grensstreek, zo constateren de genoemde leden. Ook wordt er niets vermeld over de hoeveelheid faillissementen. Deze gegevens zouden echter een vollediger beeld geven van de effecten van

het kabinetsbeleid voor de pomphouders in de grensstreek, zo menen de leden van de SP-fractie. Kan de Staatssecretaris aangeven hoeveel ontslagen er tot nu toe zijn gevallen bij de tankstations aan de grens, hoeveel ontslagprocedures er momenteel nog lopen, en hoeveel pompstations reeds failliet zijn gegaan of een faillissementsprocedure hebben aangevraagd?

Uit de evaluatie komt naar voren dat er de afgelopen jaren een fout is gemaakt in de verdeling van de kasontvangsten tussen lichte en overige minerale oliën, zo vernemen deze leden. Vervolgens is de verdeling gebaseerd op een ramingsveronderstelling, maar de verschuiving die hierdoor optrad zou geen gevolgen hebben gehad voor de totale ontvangsten van de brandstofaccijnzen. Kan de Staatssecretaris nader toelichten waarom deze methodiek geen gevolgen heeft gehad voor de uitkomsten? In hoeverre zijn de cijfers die de komende tijd langs de aangepaste verdeling worden gerapporteerd vergelijkbaar met de cijfers van de afgelopen jaren?

De leden van de SP-fractie constateren dat er in de evaluatie geen rekening is gehouden met het margeverlies van pomphouders. Dit terwijl het naar beneden bijstellen van de prijzen negatieve effecten heeft op de inkomsten aan vennootschapsbelasting voor 2014. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe groot deze effecten zijn? Is de Staatssecretaris alsnog bereid om te onderzoeken wat de omzetsderving voor diesel en LPG, in termen van marge per liters, voor de pomphouders in de grensstreek is geweest?

Uit de cijfers van BOVAG blijkt dat in de € 51 miljoen aan extra belastingopbrengsten als gevolg van de accijnsverhoging de inkomsten van de accijnsindexatie voor diesel en verhoging van LPG voortvloeiend uit de Autobrief 2012 zijn meegenomen. Wanneer er wel met deze verhogingen rekening wordt gehouden, blijken de extra inkomsten € 35 miljoen te zijn. Erkent de Staatssecretaris dat de meeropbrengst van de accijnsverhoging op diesel en LPG die voortvloeit uit het regeerakkoord in het eerste kwartaal van 2014 niet € 51 miljoen maar € 35 miljoen bedraagt? Wat betekent dit voor het oordeel van de Staatssecretaris over de ex ante ingeboekte bedragen van de accijnsverhoging?

Uit de evaluatie komt naar voren dat de inkomsten zeer ongelijk verdeeld over de maanden zijn binnengekomen. Het grootste deel van de inkomsten is in de niet-representatieve maand januari 2014 binnengekomen, terwijl de maand maart een lagere opbrengst laat zien dan een jaar eerder. Deelt de Staatssecretaris de analyse dat de meeropbrengst van de accijnsverhoging in het eerste kwartaal van 2014 zeer ongelijk over de maanden is binnengekomen, en dat er sprake lijkt van een dalende trend als hiermee rekening wordt gehouden? Vormt deze dalende trend voor de Staatssecretaris voldoende aanleiding om de ontwikkeling in de komende maanden te blijven volgen en de accijnsverhoging alsnog terug te draaien als de meeropbrengst ook in de komende maanden negatief is? In de brief staat tevens dat de langjarige trend van een dalende afzet van brandstoffen in de directe grensstreek, te maken zou kunnen hebben met verschillen in regionale economische ontwikkelingen. Kan de Staatssecretaris toelichten welke ontwikkelingen daarmee bedoeld worden, vragen de leden van de fractie van de SP zich af?

De leden van de SP-fractie constateren dat in de vergelijking met het accijnstarief met Duitsland en België de COVA-heffing, specifiek voor Nederland, niet is meegenomen. Deelt de Staatssecretaris de analyse dat de COVA-heffing zou moeten worden betrokken in het ramen van de

accijnsverschillen tussen Nederland en België en Duitsland? Zo ja, welke consequenties worden hieraan verbonden?

In de bijlage wordt verwezen naar de cijfers van het CBS, waarbij de brandstofprijzen in de grensstreek uitgesplitst zijn in de categorieën bemand, onbemand en snelweg, zo vernemen de genoemde leden. Kan de Staatssecretaris ook een overzicht geven van de effecten van de accijnsverhoging op deze groepen pomphouders in termen van omzetsdaling, waarbij de omzet uit het eerste kwartaal van dit jaar wordt vergeleken met de omzet van het eerste kwartaal van de afgelopen twee jaar?

In de dataset zouden snelwegstations oververtegenwoordigd zijn, zo vernemen deze leden in de bijlage. Welk effect heeft dit feit volgens de Staatssecretaris gehad op de uitkomsten van het onderzoek?

In de brief naar aanleiding van het onderzoek van de Staatssecretaris blijkt dat het koopgedrag over de grens niet is onderzocht, zo lezen de leden van de SP-fractie. Kan de Staatssecretaris aangeven waarom er geen onderzoek verricht is naar het koopgedrag over de grens? Deelt de Staatssecretaris de mening dat deze effecten meegewogen zouden moeten worden als uitverdieneffecten ten gevolge van de accijnsverhoging?

Eind 2013 concludeerde het CBS dat accijnsverhogingen leiden tot lagere omzetten bij Nederlandse drankhandels, cafés en slijters. Is de Staatssecretaris het eens met de leden van de fractie van de SP dat dit effect van de accijnsverhoging ook relevant is voor de beoordeling van de accijnsmaatregelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De brief van de Staatssecretaris geeft de leden van de CDA-fractie aanleiding om een aantal feitelijke vragen te stellen om te achterhalen op welke wijze de Staatssecretaris onderzoek gedaan heeft naar de gevolgen van de accijnsverhoging.

De leden van de CDA-fractie merken op dat zij bij de regeling van werkzaamheden een WOB-verzoek gedaan hebben en verzoeken de Staatssecretaris de gevraagde stukken bij de beantwoording van deze vragen ter beschikking te stellen.

De leden van de CDA-fractie hebben de volgende vragen bij de brief over de evaluatie van de accijnsverhoging op diesel en LPG en vragen de Staatssecretaris deze puntsgewijs te beantwoorden:

De Staatssecretaris schrijft dat de accijnsinkomsten voor diesel en LPG in het eerste kwartaal van 2014 € 51 miljoen hoger zouden zijn dan dezelfde accijnsinkomsten in het eerste kwartaal van 2013. In hoeverre is dit volgens de Staatssecretaris te danken aan de accijnsverhoging, aan de inflatiecorrectie en aan eventuele andere factoren? De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris om daarbij een onderscheid aan te brengen tussen de accijnsinkomsten die toegerekend dienen te worden aan de maand januari, de maand februari en de maand maart.

Wat is de reden dat de extra accijnsopbrengst die volgens de Staatssecretaris is binnengekomen in de maand januari in de brief van maart nog € 161 miljoen bedroeg en in de evaluatie van de accijnsverhoging € 56 miljoen?

De Staatssecretaris schrijft dat de geconstateerde grenseffecten slechts ten dele het gevolg zijn van de recente accijnsverhoging. Wat zijn de overige oorzaken? Hoe groot is het effect van de accijnsverhoging volgens de Staatssecretaris ten opzichte van deze overige oorzaken?

Klopt het dat er in de maanden februari en maart gezamenlijk € 2 miljoen minder is binnengekomen aan accijns ondanks de accijnsverhoging?

Is deze daling van de accijnsinkomsten van € 2 miljoen voor de Staatssecretaris aanleiding om de ontwikkeling van de accijnsinkomsten over diesel en LPG de komende maanden te blijven volgen?

Kan de Staatssecretaris de tweede grafiek (ontwikkeling benzineverkoop ten opzichte van de verkopen detailhandel) van deel 1 van de achterliggende cijfers uitbreiden met de gegevens van het eerste kwartaal van 2014? Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie of de Staatssecretaris tabel 1 (verschillen in tarieven met buurlanden) kan aanpassen voor de COVA-heffing.

De leden van de CDA-fractie hebben grote moeite de cijfers van het CBS en van de Belastingdienst op waarde te schatten, nu deze cijfers conflicteren. De Staatssecretaris schrijft dat volgens het CBS in het eerste kwartaal van 2013 1.298 liter benzine is verkocht. De Belastingdienst constateert een kasopbrengst (gecorrigeerd voor eenmalige effecten) benzineaccijns over dezelfde periode van € 986 miljoen. De accijns in 2013 bedroeg € 0,7466. Toch ontving de Belastingdienst dus € 0,7596 per liter benzine. Gebeurt het vaker dat de Belastingdienst meer accijnzen ontvangt, dan de ondernemers verschuldigd zijn? Of betekent dit dat de cijfers van het CBS te negatief waren dan wel dat de accijnsinkomsten van de Belastingdienst nogmaals gecorrigeerd moeten worden?

De leden van de CDA-fractie constateren nog veel grotere verschillen als het gaat om het eerste kwartaal van 2014. Volgens het CBS is er 1.248 liter benzine verkocht. De Belastingdienst kreeg € 1.042 aan benzineaccijns binnen. Dus terwijl de accijns € 0,7592 bedroeg vanaf begin dit jaar, ontving de Belastingdienst € 0,8349 per liter verkochte benzine. Dat is een verschil van ruim € 94 miljoen dat de Belastingdienst wel ontvangen heeft aan benzineaccijns, maar niet verklaard wordt door de verkopen zoals berekend door het CBS.

Ook hierbij vragen de leden van de CDA-fractie de Staatssecretaris of dit naar zijn mening aan de cijfers van het CBS ligt, aan de Belastingdienst of een andere oorzaak heeft?

De accijnsinkomsten van diesel en LPG zijn door de Staatssecretaris niet apart weergegeven. Kan de Staatssecretaris de accijnsopbrengsten van 2013 en 2014 opsplitsen in accijns op diesel en accijns op LPG?

Ook voor het totaal van diesel en LPG lijken de cijfers van het CBS niet te matchen met de inkomsten van de Belastingdienst. De Belastingdienst ontving in het eerste kwartaal van 2013 voor € 880 miljoen aan accijnsinkomsten van diesel en LPG. Maar bij 1.797 miljoen verkochte liters diesel, 127 miljoen verkochte liters LPG en accijnstarieven van respectievelijk € 0,4403 en € 0,0972 hadden de leden van de CDA-fractie een opbrengst van € 803 miljoen verwacht. Waardoor is volgens de Staatssecretaris dit verschil van € 77 miljoen ontstaan?

Het grootste verschil constateerden de leden van de CDA-fractie bij diesel en accijns in het eerste kwartaal van 2014. Bij 1.751 miljoen verkochte liters diesel, 104 miljoen verkochte liters LPG en accijnstarieven van respectievelijk € 0,4778 en € 0,1740 zou men een opbrengst van ruim

€ 854 miljoen verwachten. De Belastingdienst ontving echter naar eigen zeggen € 983 miljoen in het eerste kwartaal van 2014. Kan de Staatssecretaris kwantificeren waar het verschil van € 128 miljoen door wordt veroorzaakt? Ligt dit aan de cijfers van het CBS, zijn de accijnsinkomsten van de Belastingdienst te positief of is er volgens de Staatssecretaris een andere oorzaak?

De leden van de CDA-fractie lezen dat er sinds 2004 een systematische fout is geslopen in de verdeling van de kasontvangsten van de Belastingdienst tussen de verschillende brandstoffen. Kan de Staatssecretaris aangeven wat het gevolg is van deze fout voor de evaluatie die immers specifiek ziet op de accijnsverhoging van diesel en LPG?

Kan de Staatssecretaris de accijnsopbrengsten zoals deze tot nu toe gepubliceerd zijn geweest en de herziene cijfers, naar aanleiding van de systematische fout, over de periode 2000–2014 (per jaar) naast elkaar zetten?

De derde bron die de Staatssecretaris gebruikt heeft, zijn de vertrouwelijke gegevens over de leveringen van enkele niet nader genoemde oliemaatschappijen aan pompstations. Kan de Staatssecretaris nader specificeren van welke oliemaatschappijen de gegevens gebruikt zijn en welke pompstations hierin zijn meegenomen?

In hoeveel gevallen gaat het daarbij om pompen die aan de snelweg gelegen zijn?

Klopt het dat de oliemaatschappijen maar een beperkt gedeelte van de tankstations aan de grens beleveren en dat veel grensstations klant zijn van de tussenhandel, zoals AVIA, Tamoil, Vissers Olie, Brant Olie en Nijol Olie?

Per 1 januari 2013 is de rode diesel afgeschaft. De leden van de CDA-fractie hebben bij het accijnsdebat op 17 april 2014 gewaarschuwd dat de effecten van deze afschaffing geëlimineerd moesten worden uit de evaluatie. De leden van de CDA-fractie lezen in de evaluatie echter niets over rode diesel. Kan de Staatssecretaris de accijnsopbrengst tot 1 januari 2013 opsplitsen naar accijns op LPG, accijns op blanke diesel en accijns op rode diesel en de onderliggende volumes hierbij aangeven? Welke afrekening over de voorraad rode diesel heeft er in het eerste kwartaal van 2013 plaatsgevonden? Klopt het dat elke landbouwer op 1 januari 2013 nog 1.300 liter rode diesel in voorraad mocht hebben, die voor 1 juli 2013 opgebruikt moest zijn? Deelt de Staatssecretaris de mening van de leden van de CDA-fractie dat hierdoor in het eerste half jaar van 2013, en dus ook in het eerste kwartaal van 2013, minder blanke diesel is verkocht?

Waarom zijn de aangiftecijfers niet gebruikt voor de evaluatie? Kan de Staatssecretaris de aangiftecijfers aan de Kamer doen toekomen?

De Staatssecretaris erkent wel dat de effecten in de grensregio sterker zijn dan de landelijke effecten. Welke conclusie verbindt de Staatssecretaris daaraan als het gaat om het effect op ondernemers in de grensstreek en de oneerlijke concurrentie die is ontstaan met het buitenland?

Kan de Staatssecretaris tabel 1 (accijnsmutaties) ook geven voor de accijns op alcohol?

Volgens de Staatssecretaris lijken prijsverschillen geen aanleiding te geven om de dagelijkse boodschappen over de grens te doen en hij haalt daarbij een Belgisch onderzoek aan. Hoe valt deze prijsvergelijking volgens de Staatssecretaris uit tussen Nederland en Duitsland?

Volgens de Staatssecretaris is bier in Duitsland 23% duurder dan in Nederland. Dit beeld wordt door veel inwoners en ondernemers in de grensstreek niet herkend. Kan de Staatssecretaris aangeven op basis van welk onderzoek hij tot deze conclusie komt?

De leden van de CDA-fractie willen tot slot weten wat de afgelopen vijf jaar de raming geweest is van de accijnsopbrengst, de bijgestelde ramingen in de Voorjaarsnota, de bijgestelde ramingen in de Najaarsnota en de uitkomst van de accijnsopbrengst per brandstofsoort en per alcoholische drank?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de fractie van de PVV hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris. De genoemde leden hebben een aantal vragen, aan- en/of opmerkingen.

De leden van de fractie van de PVV hebben met verbazing kennisgenomen van de conclusie van de Staatssecretaris dat er geen aanleiding zou zijn om de accijnsverhoging op diesel en LPG terug te draaien. De brancheorganisatie BOVAG herkent zich niet in de cijfers van het Ministerie van Financiën.

Op basis van de cijfers die de Staatssecretaris rapporteert is een andere conclusie zeer wel mogelijk. De leden fractie van de PVV kunnen zich niet onttrekken aan de indruk dat naar een beleidsbeslissing wordt toegeschreven, daarbij essentiële gegevens achterwege latend en/of selectief interpreterend.

De meeropbrengst uit diesel- en LPG-accijns als gevolg van de verhoging per 1 januari 2014 bedraagt namelijk niet € 51 miljoen maar slechts € 35 miljoen. Bovendien is tachtig procent van dat bedrag in januari binnengekomen. Februari en maart geven een heel ander beeld. Op basis daarvan is het mogelijk dat het Rijk afkoerst op een accijnsderving over het hele jaar 2014.

In combinatie met de concurrentieachterstand waarin tankstationondernemers in de grensstreek zich als gevolg van de accijnsverhoging bevinden, voelen de leden van de PVV-fractie, zoals reeds eerder gevraagd, zich met BOVAG gesterkt in de oproep aan het kabinet om als eerste stap de verhoging van 1 januari 2014 zo snel mogelijk terug te draaien.

De Staatssecretaris rapporteert – op basis van gegevens die door oliemaatschappijen zijn verstrekt – een daling voor tankstations in de grensstreek (0 – 10 km) over de periode Q1 2013 – Q1 2014 van – 7% (diesel) en – 37% (LPG).

Metingen van BOVAG geven voor diezelfde periode voor de dieselafzet in liters een veel dramatischer beeld: – 35% (0 – 5 km) respectievelijk – 21% (0 – 20 km).

De Staatssecretaris geeft in zijn brief zelf al aan op bladzijde twee dat «... *niet met zekerheid kan worden gesteld dat de uitkomsten representatief zijn voor alle tankstations.*».

Is de Staatssecretaris bereid een onafhankelijke toets uit te laten voeren om vast te stellen dat de cijfers van de oliemaatschappijen representatief zijn voor alle tankstations in Nederland, en die in de grensstreek in het bijzonder?

In de brief (op bladzijde vier) en in de bijlage (op bladzijde drie) wordt gesproken van € 51 miljoen extra belastingopbrengsten uit diesel- en LPG-accijns in het eerste kwartaal, na correctie voor incidentele componenten.

Op bladzijde zeven van de brief worden deze inkomsten benoemd als «...een aanzienlijke extra opbrengst...», wat mede onderbouwt waarom het kabinet geen aanleiding ziet om maatregelen te treffen. De overheid had € 70 miljoen voor dit kwartaal ingeboekt voor de accijnsverhoging uit het regeerakkoord per 1 januari 2014.

Op basis van de huidige inkomsten zijn de puur door deze maatregel binnengekomen accijnzen lager dan de € 51 miljoen. In die € 51 miljoen inkomsten zijn inkomsten van de accijnsindexatie voor diesel en inkomsten van verhoging van LPG voortvloeiend uit de Autobrief 2012 meegenomen.

De Staatssecretaris maakt hier dus een onzuivere vergelijking. Andere verhogingen buiten beschouwing latend zijn de inkomsten uit het regeerakkoord niet € 51 miljoen maar ten hoogste € 35 miljoen.

Extra opbrengst accijns exclusief indexatie diesel en verhoging LPG Autobrief 2012 (op basis van CBS-cijfers literafzet)

	Q1 2014	jan-14	feb-14	mrt-14
Diesel	€ 32.277.120	€ 27.335.880	€ 8.874.960	- € 3.933.720
LPG	€ 3.172.080	€ 1.204.260	€ 1.096.640	€ 871.180
	€ 35.449.200	€ 28.540.140	€ 9.971.600	- € 3.062.540

Erkent de Staatssecretaris dat de meeropbrengst van de accijnsverhoging op diesel en LPG die voortvloeit uit het regeerakkoord in Q1 2014 niet € 51 miljoen maar € 35 miljoen bedroeg? Zo ja, waarom is ervoor gekozen om dit niet in de brief te zetten? Hoe beoordeelt de Staatssecretaris die € 35 miljoen meeropbrengst in het licht van de ex ante begrote meeropbrengst van € 70 miljoen per kwartaal? Is er, als slechts de helft binnenkomt, geen aanleiding om de maatregel te heroverwegen?

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de inkomsten zeer ongelijk verdeeld over de maanden zijn binnengekomen. Het grootste deel van de € 35 miljoen is in de «niet representatieve» maand januari 2014 binnengekomen, terwijl de maand maart zelfs een lagere opbrengst laat zien dan een jaar eerder. Is de Staatssecretaris het met de analyse eens dat de meeropbrengst van de accijnsverhoging op diesel en LPG die voortvloeit uit het regeerakkoord in Q1 2014 zeer ongelijk over de maanden is binnengekomen, en dat er sprake lijkt van een sterk dalende trend? Hoe is dit te verklaren? Zo ja, waarom is ervoor gekozen om dit inzicht niet in de brief met de Kamer te delen? Is er, gezien de dalende trend, geen aanleiding om de maatregel te heroverwegen? Is er, gezien de dalende trend, geen aanleiding om tenminste de ontwikkeling in de komende maanden te blijven monitoren en de maatregel alsnog terug te draaien als de meeropbrengst ook in de komende maanden negatief is?

In de bijlage op bladzijde vier bij de brief van de Staatssecretaris is in de figuur de omzetonwikkeling van de detailhandel afgezet tegen de benzineafzet. Opvallend is dat, waar in de hele brief en bijlage er steeds tot en met Q1 2014 wordt gerapporteerd, op deze plek Q1 2014 achterwege is gelaten, terwijl deze beide Q1-cijfers van omzet detailhandel en afzet benzine respectievelijk al op 14 mei en 21 mei 2014 in definitieve vorm beschikbaar waren bij het CBS. Opvallend is verder dat alleen benzine hier vergeleken wordt, terwijl voor juist deze evaluatie de afbeelding en ontwikkeling van diesel een zeer logische keuze is.

De BOVAG heeft echter deze ontbrekende cijfers wel toegevoegd. Het volgende wordt dan zichtbaar.

De conclusie op bladzijde vier van bovenaan van de bijlage, te weten «...dat het verloop van de verkopen van de beide categorieën in grote lijnen een vergelijkbaar beeld kent... » is absoluut niet houdbaar. Juist in het eerste kwartaal van 2014, na invoering van de accijnsverhogingen die lijdend voorwerp zijn van onderhavige evaluatie, blijkt dat de afzetontwikkeling van de brandstoffen een duidelijk tegengestelde ontwikkeling laat zien ten opzichte van de verkopen in de detailhandel.

Erkent de Staatssecretaris dat de conclusie «...dat het verloop van de verkopen van de beide categorieën in grote lijnen een vergelijkbaar beeld kent... » (bladzijde vier van de bijlage) niet langer houdbaar is als de gegevens over Q1 2014 en die van diesel aan de grafiek worden toegevoegd? Waarom is ervoor gekozen om de gegevens over Q1 2014 niet in de brief te zetten? Is er, nu duidelijk is waar te nemen dat de economische ontwikkeling en de brandstofafzet in liters in Q1 2014 een tegengestelde beweging laten zien, geen aanleiding om de maatregel te heroverwegen?

In de brief (tabel een, bladzijde drie) wordt een vergelijking gemaakt tussen de accijnstarieven van Nederland en België en Duitsland. Daarbij is geen rekening gehouden met de COVA-heffing (strategische voorraadheffing). Voor een eerlijke vergelijking met deze twee landen zou in het Nederlandse accijnstarief ook de COVA-heffing moeten worden opgenomen, aangezien deze ontbreekt in onze buurlanden. De COVA-heffing is een heffing aan de pomp die mede het prijsverschil bepaalt tussen de verschillende landen. Over de COVA-heffing wordt ook nog btw betaald, waardoor deze aan de pomp een prijsverhogend effect heeft van effectief 1 eurocent (0,97 cent), ten opzichte van het buitenland. Wanneer de COVA wel wordt opgenomen, ontstaat het hieronder afgebeelde realistischer beeld ten opzichte van onze buurlanden.

Tarieven in Euro's per liter	Nederland		Duitsland			België		
	Tarief	Btw %	Tarief	Btw %	Verschil	Tarief	Btw %	Verschil
	2014		2014		met NL	2014		met NL
Benzine	0,767	21	0,655	19	-0,113	0,614	21	-0,154
Diesel	0,486	21	0,470	19	-0,015	0,428	21	-0,058
LPG	0,178	21	0,092	19	-0,086	0,000	21	-0,178

Bovendien ontstaat aan Duitse zijde een extra prijsverschil ten opzichte van Nederland door de lagere btw.

Deelt de Staatssecretaris de analyse dat de COVA-heffing, die Nederland wel kent en onze buurlanden niet, zou moeten worden betrokken in de accijnsverschillen tussen Nederland en België en Duitsland? Zo ja,

waarom is ervoor gekozen om dit niet in de brief aan de Kamer te rapporteren?

In de evaluatie wordt verder gesteld dat de negatieve ontwikkelingen in de grensstreek passen in een «meerjarige trend», maar uit alle aangeleverde data wordt juist duidelijk dat die «trend» pas is ingezet eind 2012, toen in Nederland de btw werd verhoogd. Vervolgens zijn de brandstofaccijnzen nog twee keer geïndexeerd en is de accijns op LPG en diesel nog eens extra verhoogd. Ook de Staatssecretaris erkent dat er in de grensregio sterkere effecten zijn en die zijn ook helder af te lezen in de diverse grafieken en tabellen.

Als de Staatssecretaris erkent dat de effecten in de grensregio sterker zijn dan landelijk, waarom brengt hem dat dan niet tot de conclusie dat de maatregel disproportioneel negatief uitpakt voor ondernemers in die grensregio, en dat er dus iets moet worden gedaan aan het oneerlijke speelveld dat het kabinet met de accijnsverhoging heeft gecreëerd? Kan de Staatssecretaris eens kwantificeren wat de uitwerking is van die grenseffecten is op de winkelomzet en werkgelegenheid?

Naast de verhoging van de accijnzen op brandstof is er ook sprake van een verhoging van accijnzen op tabak en alcoholica. In «Bruggen slaan» is daar structureel € 200 miljoen ingeboekt, voor het jaar 2014 is dit € 187 miljoen. In de tabakssector en de drankensector zijn gelijksoortige ontwikkelingen te zien als in de brandstoffensector, namelijk stijgende grensverkopen die leiden tot omzetsdaling in Nederland.

In de Miljoenennota 2013 was een bedrag van € 2.753 miljoen ingeboekt, uit het Financieel Jaarverslag blijkt dit nu uit te komen op € 2.399 miljoen, een gat van bijna € 360 miljoen.

In de Miljoenennota 2014 is voor de tabaksaccijns een bedrag van € 2.354 begroot (dit is inclusief de voormelde verhoging van € 187 miljoen).

De Vereniging Nederlandse Kerftabakindustrie (VNK) schrijft in een persbericht van 8 april jongstleden dat in 2013 15% van alle shag in Nederland in het buitenland is gekocht. Het VNK baseert zich daarbij op een onderzoek van TNS NIPO. Volgens het VNK zal in 2014 20% van de shag uit België of Duitsland afkomstig zijn, het merendeel uit België. VNK wijst de prijsverschillen als oorzaak aan. Per pakje shag bedraagt het prijsverschil tussen de € 2,40 en € 2,80. Op een kilogram shag is dat € 58. De Nederlandse shagrokers gaan massaal de grens over voor hun rookwaren. Goed voor de accijnsopbrengsten in België en Duitsland. Hetzelfde geldt voor sigarettenindustrie. In België en Duitsland kost een pakje Marlboro voor 19 stuks € 5,20. In Nederland kost dat zelfde pakje € 6 (19 stuks). De roker in de grensstreek combineert nu het tanken met het kopen van tabakswaar. En om het nog plezanter te maken gaat hij of zij gelijk ook maar even bij de Aldi of de Delhaize langs. De drank is over de grens ook goedkoper, en dat scheelt een slok op een borrel, mogelijk bijna een halve fles.

De tabaksindustrie wijt de daling van die accijnsopbrengsten aan accijnstoerisme, steeds meer mensen kopen hun tabakswaaren over de grens.

Volgens de branchevereniging NSO dalen de accijnsopbrengsten over het eerste kwartaal met € 8 miljoen. Deze ontwikkeling ziet de NSO als structureel (<http://www.accijnslek.nl/nso-tzn-nieuws/1e-kwartaal-structurele-daling-accijnsopbrengsten>).

Kan de Staatssecretaris kwantificeren wat de uitwerking is van die grenseffecten op de winkelomzet en werkgelegenheid met betrekking tot de tabaksverkopen? De leden van de PVV-fractie vragen de Staatssecretaris daarbij expliciet aandacht te besteden aan winkelomzet, werkgelegenheid en de effecten op de lokale economie.

Genoemde leden vragen de Staatssecretaris om een analyse van de daling van de accijnsopbrengsten, met name het aspect dat hoge tarieven leiden tot minder binnenlandse verkopen en een toename van grensverkopen aan de andere zijde van de grens.

De verhoging met 10% van de bieraccijns in 2013 heeft geleid tot een daling van de omzet met 3% à 3,5%. Voor een groot deel wordt dit veroorzaakt door de accijnsverschillen op bier.

In Nederland wordt er per 100 liter pils € 37,96 accijns geheven, in België is dat € 22,17 en in Duitsland is dat slechts € 9,44. Dit verschil wordt door de heffing van btw nog eens versterkt (zie: <http://www.stopbierbelasting.nl/hoge-nederlandse-accijns-jaagt-kopers-van-bier-over-de-grens2/>).

Op een gewone liter wijn heft de Nederlandse regering € 0,88, de Duitse regering heft geen accijns op wijn. De accijns verhoogd met de btw verklaart een prijsverschil van € 1 per fles tussen wijn op Wijnvoordeel.nl en Wijnvoordeel.de. Er is sprake van een structurele daling van de wijnverkopen zeggen de slijterijen.

Kan de Staatssecretaris kwantificeren wat de uitwerking is van die grenseffecten op winkelomzet en werkgelegenheid met betrekking tot de verkopen van bier, wijn en overige alcoholica? De leden van de fractie van de PVV vragen de Staatssecretaris daarbij expliciet aandacht te besteden aan winkelomzet, werkgelegenheid en de effecten op de lokale economie. Deze leden vragen de Staatssecretaris om een analyse van de daling van de accijnsopbrengsten, met name het aspect dat hoge tarieven leiden tot minder binnenlandse verkopen en een toename van grensverkopen aan de andere zijde van de grens.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de evaluatie van de accijnsverhoging op diesel en LPG en willen de Staatssecretaris nog enkele vragen voorleggen. Deze leden constateren dat er in algemene zin veel onduidelijkheid is over de gebruikte cijfers en de weergave van de situatie in de betreffende Kamerbrief en vragen zich af of de Staatssecretaris nog met een algemene reactie komt.

De leden van de D66-fractie constateren dat het CBS elke maand cijfers publiceert over de landelijke afzet van motorbrandstoffen in het wegverkeer en dat de oliemaatschappijen tevens maandcijfers hebben doorgegeven van het aantal geleverde liters benzine, diesel en LPG aan de tankstations. Toch heeft de Staatssecretaris ervoor gekozen om geen inzicht te geven in de ontwikkeling per maand. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom de maandcijfers niet inzichtelijk zijn gemaakt? Deze leden zijn benieuwd of de Staatssecretaris de mening deelt dat, aangezien de geleverde liters aan de tankstations per tijdvak nagenoeg overeenkomen met verkochte liters door de tankstations en het merendeel van de tankstations vaker dan één keer per week bevoorraad wordt, deze cijfers een goede indicatie kunnen geven van de ontwikkeling in de afzonderlijke maanden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SGP

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Evaluatie accijnsverhoging op diesel en LPG. Zij maken graag gebruik van de gelegenheid om de Staatssecretaris van financiën hierover enkele nadere vragen te stellen.

De leden van de SGP-fractie constateren dat de verhogingen van de accijnzen per 1 januari niet alleen het gevolg zijn van het Belastingplan 2014, maar ook van afgesproken indexaties en verhogingen op grond van de Wet uitwerking autobrief. Bij de evaluatie naar de meeropbrengsten worden alle accijnsverhogingen samengenomen. Daaruit wordt de conclusie getrokken dat de kasontvangsten van de brandstofaccijnzen met € 54 miljoen zijn toegenomen in het eerste kwartaal. De beoogde toename in accijnsopbrengsten bedraagt € 70 miljoen per kwartaal. Hoeveel van de extra kasontvangsten kunnen toegerekend worden aan de accijnsverhoging zoals afgesproken in het Belastingplan 2014? Is het correct dat de beoogde doelstelling voor extra belastinginkomsten bij lange na niet gehaald wordt? Wat zijn de verwachtingen voor het resterende gedeelte van dit jaar?

De leden van de SGP-fractie lezen dat de effecten van de accijnsverhoging een sterker negatief effect hebben op de brandstofverkoop in de grensstreek vergeleken met de rest van Nederland. Nederland is een klein en open land en heeft daarom te maken met dergelijke weglekeffecten. Zijn deze grenseffecten meegenomen bij de berekening van de beoogde toename in accijnsopbrengsten door het CPB? Zo niet, kan hier in de toekomst rekening mee gehouden worden?

Naar aanleiding van de maandelijkse CBS-cijfers concluderen de leden van de SGP-fractie dat er grote verschillen zijn in de gerealiseerde extra opbrengsten per maand en dat de afzet in aantal liters in de achterliggende maanden steeds verder afgenomen is. Verwacht de Staatssecretaris dat de zeer grote daling in de maand maart zich niet doorzet in de daaropvolgende maanden? De Staatssecretaris schrijft dat grenseffecten als gevolg van accijnsverhogingen vaak van tijdelijke aard zijn. Is er een gebruikelijk patroon van ontwikkelingen na accijnsverhogingen? Zo ja, wat is het gebruikelijke patroon? Is de Staatssecretaris bereid om de ontwikkelingen in de gaten te houden en de maatregel terug te draaien als de meeropbrengsten negatief zijn?

II. Reactie van de Staatssecretaris van Financiën